

Roobraha

**AKADEMIA
OBRONY NARODOWEJ**

**WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ**

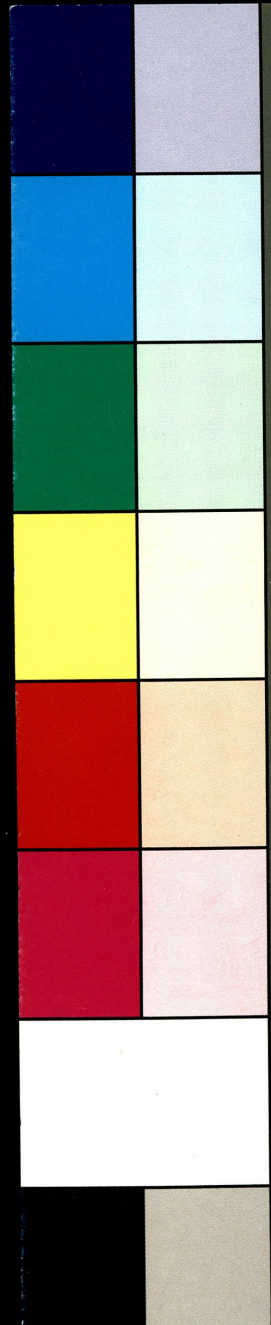
**ZIĄŁANIA OPERACYJNE
(tłumaczenie)**

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej

S/3015

05-003015-009-0

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ

DZIAŁANIA OPERACYJNE
(TŁUMACZENIE)

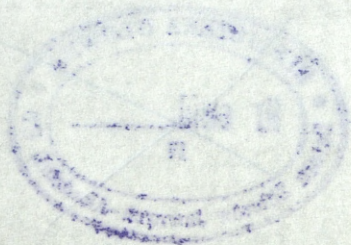
WARSZAWA

1995

Opracowanie stanowi tłumaczenie artykułów z Wojennej Myśli nr 3/1995 r. i nr 5/1994 r.

Wybrał, tłumaczył i opracował: płk dr Józef BODZIONY

SPIS TRESCI

1. Rozważania o treściach struktury "Sposób prowadzenia operacji obronnej"-5
2. Działania bojowe na tyłach przeciwnika-14

UTKIN H.K.

ROZWAŻANIA O TREŚCIACH STRUKTURY

„SPOSÓB PROWADZENIA OPERACJI OBRONNEJ”

Wojenna myśl, 1995, nr 3.

Obecnie na łamach wydawnictw wojskowych pojawiają się publikacje dotyczące zagadnień związanych z rozwojem treści sposobów prowadzenia operacji obronnej. Natomiast zbyt mało uwagi poświęca się rozwojowi jej struktury.

Konieczność doskonalenia elementów struktury i treści sposobu prowadzenia operacji obronnej, uwarunkowana jest wieloma czynnikami

Pierwszy, to współzależność pomiędzy uzbrojeniem i techniką bojową wprowadzaną do wojsk, a sposobami prowadzenia walki zbrojnej. Inaczej mówiąc, na rozwój treści i sposobów prowadzenia walki zbrojnej, a w tym operacji obronnej ma nowoczesne uzbrojenie i technika bojowa.

Znaczące zmiany treści sposobów prowadzenia operacji obronnych doprowadzają do przebudowy jej struktury. Na przykład, pojawienie się na polu walki artylerii zmieniło nie tylko treść działań obronnych, a także wpłynęło na włączenie w jej strukturę takiego elementu, jak rażenie ogniowe przeciwnika. Jednocześnie nasycenie wojsk techniką bojową wpłynęło na jakościową zmianę treści obrony. To potwierdza wyraźną stałość struktury w stosunku do treści i świadczy o tym, że obecnie w strukturze takie zmiany mogą zachodzić. Najczęściej zachodzą one w okresie pojawiania się nowego

wcześniej nieznanego uzbrojenia, mającego zdecydowany wpływ na charakter walki zbrojnej. W swoim czasie takim uzbrojeniem, mogła być BMR, która wpłynęła by na konieczność dokonania zmian w strukturze i sposobie prowadzenia operacji obronnej poprzez wprowadzenie nowego elementu, na przykład wariantu porażenia przeciwnika BMR.

Obecnie i w najbliższej przyszłości pojawienie się nowych środków walki zbrojnej, szczególnie broni precyzyjnego rażenia, walki radioelektronicznej, a także przeniesienie wysiłku w przestrzeń powietrzną (kosmiczną) może w znacznym stopniu wpłynąć na treść struktury operacji obronnej. Dlatego, zagadnienia te powinny znaleźć odzwierciedlenie w teorii sztuki operacyjnej.

Drugi - treści sposobu prowadzenia operacji obronnej powinny rozwijać się odpowiednio do form działań zaczepnych przeciwnika. To tłumaczy się tym, że obrona i natarcie są dwoma stronami jednego procesu - zbrojnego przeciwstawienia się. Jeżeli współzależność ta zostanie naruszona a treść operacji obronnej nie będzie odpowiadała przyjmowanym formom natarcia przeciwnika, niepowodzenie będzie zdecydowane. Na przykład - wojna w Zatoce Perskiej, w czasie której siły międzynarodowe zademonstrowały nowe elementy działań zaczepnych.

W tej sytuacji standardowe sposoby prowadzenia działań obronnych przez Siły Zbrojne Iraku okazały się nieskuteczne, bo ich treść nie odpowiadała współczesnym wymaganiom.

A za tym dojrzała potrzeba rewizji treści struktury operacji obronnych, prowadzonych operacyjno-strategicznymi związkami operacyjnymi. W niej powinno znaleźć odzwierciedlenie: wzrost roli i walki ogniowej; przeniesienie wysiłku w wymiar powietrzny; wzrost roli walki radioelektronicznej w dezorganizacji systemów dowodzenia wojskami i środkami walki przeciwnika

Trzeci - w obecnych warunkach, które prowadzą do znacznych zmian w charakterze współczesnej operacji obronnej, wypróbowane sposoby, oparte na doświadczeniach minionych wojen, nie wolno na oślep kopiować w nadziei na odniesienie zwycięstwa. Koniecznie należy doskonalić ich treść. Uwzględniając, że sposób prowadzenia operacji obronnej określa jej przebieg i wynik, a w tym, że czasie przedstawia sobą złożony system działań sił i środków operacyjno-strategicznego związku operacyjnego, teoria sztuki wojennej powinna zapewnić dowódcemu i jego sztabowi oraz przedstawić precyzyjne, nowoczesne struktury i treści sposobu prowadzenia operacji obronnej, które umożliwią dowódcy przyjąć optymalny jej wariant.

Radykalne zmiany w technice wojskowej związku operacyjnego w poglądach specjalistów wojskowych na sposoby prowadzenia operacji zaczepnych wymagają potrzeby nowych podejść i dalszego rozwoju sposobów prowadzenia operacji obronnych, a także zapisanie ich struktur w obowiązujących ustawowych dokumentach. To jest problematyczne, tak jak ogólnie przyjęta terminologia wojskowa, zapewniająca zrozumienie struktury treści pojęcia „sposób prowadzenia operacji obronnej”, która nie w pełni odpowiada charakterowi współczesnej walki zbrojnej.

Oprócz tego istnieje opinia, że operacje obronne operacyjno-strategicznego związku operacyjne w swej istocie przybliżają się do zaczepnej, ona może wchłaniać i już wchłonęła działania (elementy strukturalne) przypisane operacji zaczepnej. Szczególnie jaskrawie pojawia się to w wykorzystaniu wojsk operacyjnych w operacji powietrznej, lub zdobywaniu panowania w powietrzu, w okresie ogniowego i radioelektronicznego przeciwdziałania, rozbiciu włamującego się zgrupowania uderzeniowego przeciwnika i jego sił specjalnych. Dla osiągnięcia celi operacji obronnej część sił i środków związku operacyjnego może prowadzić przeciwuderzenie, przechodzić do natarcia (przeciwnatarcia) na samodzielnych kierunkach, dokonywać przegrupowania i zamiany

wojsk, manewru na skrzydła i tyły nacierającego zgrupowania przeciwnika, a także w głąb swojej obrony itp.

Rozpatrując obowiązujące treści struktury sposobów prowadzenia operacji obronnej i zaczepnej (przeciwnatarcia) bardziej szczegółowe porównanie przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1

Obowiązująca struktura i treści sposobu prowadzenia operacji obronnej i zaczepnej
(przeciwnatarcia)

Operacja obronna	Operacja zaczepna
Sposób prowadzenia operacji - wariant	
przyjęcie obrony	przejście do przeciwnatarcia (natarcie)
odpieranie natarcia przeciwnika	wykonywanie uderzeń
razenie ogniowe przeciwnika	formy manewru operacyjnego
rozbicie zgrupowania przeciwnika który włamał się w głąb obrony	rozwnięcie powodzenia
	razenie ogniowego
	rozbicie głównego zgrupowania przeciwnika

Wyraźnie widać, że treści sposobów prowadzenia operacji obronnej i zaczepnej (przeciwnatarcia) nie odpowiadają współczesnemu charakterowi, a także różnią się z punktu widzenia pojęciowego.

W ich strukturach pomija się niektóre z komponentów. Na przykład w strukturze sposobu prowadzenia operacji obronnej nie przewiduje się formy manewru operacyjnego, chociaż w praktyce ma on swoje zastosowanie, jak w operacji zaczepnej.

Za pomocą manewru operacyjnego w obronie dokonuje się wzmocnienia ugrupowania wojsk na zagrożonych kierunkach, wyprowadza się je spod uderzeń przeważających sił przeciwnika, zajmuje inne rubieże obronne, tworzy zgrupowanie do przeciwdzierzenia.

Wiadomo jest, że perspektywa zmiany struktury i treści sposobu prowadzenia operacyjno-strategicznym związkiem operacyjnym operacji obronnej związana jest z właściwościami współczesnej obrony. Do nich można zaliczyć: zwiększenie rozmachu działań bojowych (wskaźników operacyjno-taktycznych) i przeniesienie ich w powietrzno-kosmiczną przestrzeń; wzrost znaczenia głębokiego razenia ogniowego przeciwnika do poziomu podstawowej właściwości zabezpieczenia powodzenia w operacji; znaczne zwiększenie roli obrony jako rodzaju działań bojowych w stosunku do natarcia, szczególnie w początkowym okresie wojny.

Pierwszą właściwość w operacji obronnej charakteryzuje stopień rozwoju sztuki operacyjnej: zwiększenie wskaźników przestrzennych operacji, jakościowe i ilościowe zmiany elementów ugrupowania operacyjnego związku operacyjnego, rozszerzenie funkcji elementów ugrupowania operacyjnego, znaczne zwiększenie roli działań bojowych w trzecim wymiarze, przeniesienie wysiłku w głąb ugrupowania bojowego (walka z drugimi rzutami), rozśrodkowanie sił i środków i we właściwym czasie tworzenie przewagi nimi na ważnym kierunku.

Druga właściwość - wzrastająca rola głębokiego porażenia ogniowego przeciwnika do poziomu podstawowej właściwości zabezpieczenia powodzenia w operacji. W porównaniu z 50-mi latami donośność ognia artylerii wzrosła - 1,5-4 razy, środków przeciwpancernych - 5-6, zasięg działania lotnictwa zwiększył się od 5-7 razy, głębokość oddziaływania taktyczno-operacyjnych zestawów raketowych - 2 razy.

Wzrost dokładności i mocy podstawowego uzbrojenia, szczególnie systemów rozpoznawczo ogniowych pozwalają skutecznymi uderzeniami w krótkim czasie zniszczyć zgrupowania wojsk przeciwnika, jego ważne obiekty operacyjno-taktyczne na całej głębokości operacyjnego ugrupowania, szybko zmienić stosunek sił i środków na swoją korzyść, naruszyć system dowodzenia wojskami, a tym samym przesądzić o powodzeniu operacji obronnej.

Trzecia właściwość wynika ze współczesnych wymagań stawianych obronie, co wyraża się w jej charakterze. Jeżeli w przeszłości obronę uważano jako wymuszony rodzaj działań bojowych, a w okresie jej prowadzenia tworzone warunki przejścia do natarcia, rozbicia przeciwnika, to obecnie, szczególnie w początkowym okresie wojny, sytuacja zmienia się: obronie może przypaść główna rola w rozbiciu głównych zgrupowań przeciwnika w okresie walki ogniowej.

Nie przypadkowo (niektórzy zagraniczni specjaliści wojskowi) mówią, że rezultat walki ogniowej będzie decydować o przejściu jednej strony do obrony, a drugiej - do natarcia.

Inaczej mówiąc, obrony (w tradycyjnym ujęciu) może nie być, a będą tworzone przeciwstawne zgrupowania, zdolne do prowadzenia działań obronnych i zaczepnych.

Zmiana charakteru operacji obronnej pokazuje, że dla osiągnięcia zakładanych celów we współczesnych warunkach szczególnego znaczenia nabiera walka o uchwycenie panowania w powietrzu i eterze, a także walki o utrzymanie przewagi ogniowej.

A zatem, określając zamiar operacji dowdzący operacyjno-strategicznym związkiem operacyjnym w pierwszej kolejności powinien określić sposób odparcia napadu przeciwnika z powietrza (powietrzno-kosmicznego), neutralizacji jego radioelektronicznego uderzenia (oddziaływania), niedopuszczenie do obniżenia swojego potencjału bojowego, zachowanie systemu dowodzenia z podległymi zgrupowaniami wojsk i dezorganizowanie systemu dowodzenia wojskami przeciwnika.

Z powyższego wynika, że w treści sposobu prowadzenia operacji obronnej mogą pojawiać się takie komponenty, jak wybrany wariant udziału w wywalczeniu panowania w powietrzu (kosmosie), eterze i dezorganizacji systemu dowodzenia wojskami i ogniem przeciwnika

Oczywiście - że w najbliższej przyszłości w lokalnych, regionalnych wojnach, a także w działaniach na samodzielnych kierunkach operacyjno-strategiczny związek operacyjny, może odpierać uderzenia z powietrza (powietrzno-kosmiczne), prowadzić walkę o uchwycenie panowania w powietrzu i eterze, dezorganizować system dowodzenia wojskami i ogniem przeciwnika. We wszystkich sytuacjach zadania te powinny znaleźć swoje miejsce w ogólnej strukturze sposobu prowadzenia operacji obronnej.

Przeprowadzone uogólnienia, mogą być wykorzystane w czasie tworzenia nowych struktur oraz treści sposobów prowadzenia operacji obronnej i zaczepnej (przeciwnatarcia). Tabela 2.

Proponowane treści sposobów prowadzenia operacji obronnej i zaczepnej
(przeciwnatarcia)

Operacja obronna	Operacja zaczepna
Sposób prowadzenia operacji - wariant	
przejsie do obrony	utworzenie zgrupowania wojsk
udzial w wywalczeniu ponownia w powietrzu i eterze	udzial w utrzymaniu (wywalczeniu) panowania w powietrzu i eterze
dezorganizacja systemu dowodzenia woj- skami i ognia przeciwnika	dezorganizacja systemu dowodzenia woj- skami i ognia przeciwnika
odpieranie natarcia przeciwnika	przejsie do natarcia (przeciwnatarcia)
ogniowe razenie przeciwnika	ogniowe razenie przeciwnika
walka z silami dzialan specjalnych, desan- tami powietrznymi, formami manewru operacyjnego	wykonanie uderzenia, formy manewru operacyjnego
wykonanie przeciwuuderzenia	rozwiniecie powodzenia
zakończenie rozbicia przeciwnika, który wlamal sie w ugrupowanie obronne	zakończenie rozbicie przeciwstawnego zgrupowania

Przedstawiony wariant w pełni odpowiada wymaganiom współczesnej operacji obronnej.

Należy rozumieć, że w każdej konkretnej sytuacji przy określaniu sposobu prowadzenia operacji obronnej przez związek operacyjno-strategiczny mogą z jednej strony być brane wszystkie komponenty lub też nie, a z drugiej - pojawiają się nowe, związane z przeniesieniem wysiłku w przestrzeń kosmiczną, rozwojem uzbrojenia i techniki wojskowej opartej na wykorzystaniu nowych zdobyczy naukowych i praw fizyki.

Oprócz tego, treść wybranego sposobu prowadzenia operacji obronnej operacyjno-strategicznym związkiem operacyjnym będzie zależeć od: składu, charakteru działania i możliwości zgrupowania wojsk przeciwnika, miejsca i roli związku operacyjnego w operacji, jego składu i możliwości; warunków fizyko-geograficznych i innych.

W każdej sytuacji wybrany sposób prowadzenia operacji obronnej powinien zabezpieczać zorganizowane przejście do obrony (także w wypadku niespodziewanego uderzenia przeciwnika), zmniejszenia jego możliwości w prowadzeniu powietrzno-lądowego i radioelektronicznego natarcia, następnie podwyższenie operacyjnej trwałości wojsk, a także stworzenie warunków przejścia do przeciwnatarcia.

Wyczerpujące wyobrażenia o strukturze i sposobach prowadzenia operacji obronnej pozwoli dowodzącemu (dowódcy), jego sztabowi metodycznie, podjąć odpowiedni sposób prowadzenia operacji oraz określić zadania dla wojsk

Omówienie podjętego problemu na łamach czasopism wojskowych będzie sprzyjało jej rozwojowi i wniesie określony wkład w rozwój teorii sztuki operacyjnej.

CWIETKOW A.I., CARKOW B.A.

DZIAŁANIA BOJOWE NA TYŁACH PRZECIWNIKA

Wojennaja Myśl nr 5

Minęły wieki, a idea wykonania uderzeń na tyły przeciwnika obecnie nurtuje dowódców i teoretyków wojskowych. Tłumaczy się to wzrastającą stanowczością działań bojowych, szerokim zastosowaniem coraz bardziej efektywnych środków bojowych i wynikającą z tego koniecznością wykorzystania rezultatów ich działania na obiekty przeciwnika, brakiem wyraźnie oznaczonych linii styczności stron, obecnością otwartych skrzydeł, dużymi odstępami w operacyjnym ugrupowaniu wojsk, a także zwiększeniem zależności związków operacyjnych od materiałowego i technicznego zabezpieczenia.

Priorytet w opracowaniu teorii działań bojowych na tyłach przeciwnika przypada współczesnej nauce wojennej, która zawsze uważała tyły przeciwnika za najbardziej wrażliwe miejsce w operacyjnym ugrupowaniu wojsk. Już Dymitrij Donski, przygotowując wojska do starcia na Kulikowym polu mówił „nie zapominać o możliwości uderzenia na tyły Tatarów w decydującym momencie bitwy”. Bardziej doskonałe przykłady pomyślnych działań wojsk rosyjskich na tyłach przeciwnika można przytoczyć z okresu europejskiej wyprawy Suworowa i Wojny Ojczyźnianej 1812 roku.

Poglądy prowadzenia działań na tyłach przeciwnika określone zostały w okresie II wojny światowej w teorii głębokiej walki i operacji zakładającej jednocześnie ze zdecydowanym działaniem wojsk od frontu szybkie wyjście wojsk pancernych i zme-

chanizowanych w głąb obrony przeciwnika, wysadzenie na jego tyłach desantów powietrznych i morskich, a także rozwinięcie walki partyzanckiej

Druga wojna światowa dowiodła żywotność i wysoką efektywność działań bojowych na tyłach przeciwnika, stworzyła warunki do dalszego rozwijania teorii wojennej.

Pojawienie się nowych środków walki zbrojnej, zwiększenie możliwości środków desantowych, organów dowodzenia wojskami znacznie zwiększyły efektywność oddziaływania na tyły przeciwnika i doprowadziły do zwiększenia rozmachu przestrzennego działań bojowych. Terytorium każdego państwa biorącego udział w wojnie, było nie tylko potencjalnym obiektem uderzeń różnorodnych środków rażenia nieograniczonej mocy, ale i areną zacieklej walki zbrojnej z wykorzystaniem wszystkich rodzajów sił i środków.

Na przedstawione okoliczności odpowiednio zareagowała wojskowa teoria. Na Zachodzie (USA, Niemcy, Wielka Brytania) pojawiła się koncepcja „powietrzno-lądowej operacji”, w Rosji - „manewru pionowego”, które znalazły odzwierciedlenie w naukowych opracowaniach, regulaminach i instrukcjach. W nich wyraźnie wyrażona jest tendencja wykorzystania działań bojowych na tyłach przeciwnika, przedstawiająca metodyczne podejście przy ich ocenie oraz opinie o ich możliwościach i celowości.

W tym artykule autorzy pokazują pewne trendy dalszego rozwijania teorii działań bojowych na tyłach przeciwnika.

W warunkach współczesnych zwalczające się strony, organizują działania bojowe na tyłach przeciwnika, stawiając sobie cel - uchwycić i utrzymać w określonym czasie ważne obszary (rubieże, obiekty) terenu, wykonać uderzenia na odwody przeciwnika, zdezorganizować pracę jego tyłów, oddziaływać psychologicznie na wojska i

ludność cywilną przeciwnika. Inaczej mówiąc - idzie o zorganizowanie na tyłach przeciwnika drugiego frontu.

Przedstawiony cel może być osiągnięty po wykonaniu różnorodnych zadań. Jeżeli w przeszłości dla sił i środków działających na tyłach przeciwnika stawiano minimalny wymiar zadań to dzisiaj zakres tych zadań znacznie się zwiększył poprzez włączenie w ich zakres zadań specjalnych. Takie podejście pozwala instytucjom organizującym działania na tyłach przeciwnika wykonać różnorodne zadania, a jednocześnie odpowiednio wykorzystać siły i środki.

Zadania bojowe mogą obejmować: zniszczenie wykrytych środków precyzyjnego rażenia i składów amunicji; naruszenie systemu dowodzenia wojskami przeciwnika; zniszczenie ważnych obiektów przemysłowych i środków transportowych; walkę z operacyjnymi i taktycznymi odwodami przeciwnika; wykonanie uderzeń na tyły w celu pomocy wojskom nacierającym od frontu, szczególnie w okresie pokonania rubieży obronnych i uchwycenia i utrzymania ważnych rubieży i kluczowych rejonów (obiektów) przeciwnika.

Zadania rozpoznania mogą obejmować: zdobywanie danych, pozwalających ujawnić zamiar i prawdopodobny charakter działania przeciwnika, szczególnie przygotowanie i wykorzystanie jego środków ogniowych; udokładnienie miejsca rozmieszczenia środków ogniowych precyzyjnego rażenia, stanowisk dowodzenia, wojsk pancernych, specjalnego przeznaczenia, różnorodnych składów, miejsc rozmieszczenia kierowniczych organów państwowych przeciwnika; określenie charakteru i skali przewozu wojsk drogą lądową, rzeczna, powietrzną; rozpoznanie inżynierskiego przygotowania terenu na tyłach oraz przygotowanych zapór minowych.

Do zadań specjalnych wykonywanych na tyłach przeciwnika można zaliczyć: prowadzenie pracy politycznej wśród żołnierzy i ludności cywilnej przeciwnika; uwol-

nienie jeńców wojennych; udział w utworzeniu demokratycznych organów państwowych (wojskowej administracji) na wyzwolonych obszarach; okazanie pomocy siłom demokratycznym w prowadzeniu walki partyzanckiej i organizacji masowych wieców ludności.

Konieczność prowadzenia rozpoznania i zadań specjalnych na tyłach przeciwnika we współczesnej operacji może być w tych rejonach, gdzie rozmieszczone są ważne obiekty przeciwnika, a zniszczenie których będzie wpływało na rozbitcie go w krótkim czasie.

Charakteryzując siły i środki, wykorzystywane do działania na tyłach przeciwnika, należy podkreślić, że we współczesnych warunkach nie można zrezygnować z wykorzystania w operacji desantów powietrznych, morskich, operacyjnych grup manewrowych, oddziałów desantowo-szturmowych, grup specjalnego przeznaczenia, formacji partyzanckich, które sprawdziły się w przeszłości prowadząc działania bojowe o różnej skali. Jednak w warunkach współczesnych ich bojowe wykorzystanie powinno być dopasowane do nowych warunków działań bojowych. Dlatego celowe jest nowe podejście dla określenia ich roli w operacji i walce oraz doprowadzenie teorii wykorzystania przedstawionych sił i środków w jeden system.

Operacyjny desant powietrzny może zniszczyć system dowodzenia wojskami przeciwnika, związać jego odwody przez co niedopuszczyć je do wykonania przeciwdziałania lub obsadzenia rubieży obronnych w głębi na głównym kierunku natarcia związku operacyjnego. Wysadzenie operacyjnego desantu powietrznego może być rozpoczęte kiedy przeciwnik zużyje odwody operacyjne. Działania bojowe takiego desantu mogą trwać kilka dni, to jest do czasu podejścia w jego rejon działania sił głównych związku operacyjnego nacierającego do czoła. Takimi możliwościami może dyspo-

nować operacyjny desant powietrzny będący w składzie kilku dywizji (brygad) powietrzno-desantowych i zmechanizowanych.

W obecnych warunkach możliwe jest użycie operacyjnych desantów powietrznych do wykonania zadań samodzielnych (uchwycenie oddzielnych obiektów (rejonów) operacyjno-strategicznego znaczenia, utworzenia drugiego frontu na tyłach ugrupowania przeciwnika, wykonania rajdów na tyłach przeciwnika). W takich warunkach czas trwania jego działania będzie zależał od konkretnej sytuacji.

Operacyjne desanty morskie celowym jest użyć wtedy, kiedy w trakcie prowadzenia operacji obronnej zajdzie potrzeba odwiec część sił i środków przeciwnika z głównego kierunku, a tym samym obronę ustabilizować, w przeciwnatarciu - zabezpieczyć szybkie rozbitcie zgrupowania przeciwnika na kierunku nadmorskim lub opanować ważne wyspy, gdy powodzenie działań bojowych może być zapewnione tylko poprzez jednoczesne uderzenie na przeciwnika z lądu, morza i powietrza na głębokość zadania bliższego frontu.

Dla osiągnięcia przedstawionych celów w przeciwnatarciu (natarciu) wojsk frontu (armii, korpusu) wzdłuż wybrzeża morskiego celowym jest związać siłami operacyjnego desantu morskiego odwody operacyjne przeciwnika, naruszyć system komunikacji i dowodzenia w strefie przybrzeżnej i zapewnić wykonanie silnego uderzenia na spotkanie w nacierającymi wojskami od czoła. To zadanie we frontowej operacji może z powodzeniem wykonać desant morski w składzie kilku pułków (brygad) piechoty morskiej i wojsk zmechanizowanych, wysadzanych z morza i powietrza w drugim-trzecim dniu operacji. W operacji prowadzonej siłami armii (korpusu) operacyjny desant morski może występować w mniejszym składzie.

Szczególne miejsce w przeciwnatarciu operacji zaczepnej może mieć wykorzystanie grupy uderzeniowo-manewrowej. Wyjaśnienie nazwy „grupa” - to nie prosta

formalność - a bardzo trafne wyrażenie ich przeznaczenia bojowego. gdzie w pierwszej kolejności stawia się wykonanie uderzenia na najbardziej wrażliwe obiekty rozmieszczone w głębi ugrupowania przeciwnika. Temu powinien służyć manewr oskrzydający jego głównego zgrupowania poprzez otwarte luki i skrzydła w operacyjnym ugrupowaniu przeciwnika. Manewr może być wykonany w głąb od kilkudziesięciu do ponad 100 km. W niektórych przypadkach (przy braku w ugrupowaniu przeciwnika luk, otwartych skrzydeł i płytkim ugrupowaniu bojowym jego obrony) uderzeniowo-manewrowa grupa może przechodzić do działania poprzez wyłom wykonany w obronie siłami pierwszego rzutu.

W toku prowadzenia operacji obronnej i zaczepnej związki taktyczne (oddziały) desantowo-szturmowe celowo wykorzystać jest na tych kierunkach, gdzie połączenie jednoczesnych uderzeń na przeciwnika do frontu i ataku szturmowego na tyły, wykonywane z powietrza, lądu, dadzą porządany efekt poprzez związanie taktyczno-operacyjnych odwodów przeciwnika, uchwycenie i utrzymanie w określonym czasie ważnych odcinków (obiektów) terenu.

Uwzględniając zasięg działania śmigłowców, w operacji zaczepnej związki taktyczne (oddziały) desantowo-szturmowe mogą być wykorzystane do zniszczenia (opanowania) obiektów przeciwnika w interesie wyższego związku operacyjnego na głębokość wykonywanego zadania.

Obliczenia pokazują, że w pasie działania frontu (armii, korpusu) można wykorzystać taką ilość związków taktycznych (oddziałów) desantowo-szturmowych, które zapewniłyby zadanie istotnych strat w broni precyzyjnego rażenia przeciwnika, naruzyłyby system komunikacyjny i łączności, a także wiązałyby odwody operacyjne, a w razie konieczności - utrzymywałyby uchwyczone obszary terenu. Do tego celu we fron-

cie mogą być wykorzystane jedna-dwie brygady desantowo-szturmowe, w armii (korpusie) - od batalionu do brygady desantowo-szturmowej.

Obecnie nie można rozpatrywać działań związków taktycznych (oddziałów) desantowo-szturmowych jak swego czasu desanty powietrzne, ale jako część składową wojsk pierwszego rzutu, zwiększając tym głębokość oddziaływania na przeciwnika od tyłu poprzez nieustanne ataki na niego z powietrza i lądu.

Oprócz tego związki taktyczne (oddziały) desantowo-szturmowe na wielu kierunkach mogą działać samodzielnie jak to miało miejsce w czasie wojny w Afganistanie.

W operacji obronnej i zaczepnej wykorzystanie grup rozpoznawczych i specjalnego przeznaczenia będzie zjawiskiem specyficznym, bardzo aktywnym oddziaływaniem na bojowe środki walki na tyłach przeciwnika, zdobywaniu ważnych wiadomości o przeciwniku, zadaniu jemu materialnego i duchowego uszczerbku.

To przekonująco potwierdzają przykłady z II wojny światowej, wojny w Afganistanie i Zatoce Perskiej, a także doświadczenia z ważniejszych ćwiczeń prowadzonych w ostatnich latach. W interesie frontu celowe jest wykorzystać taką ilość grup, które pozwolą mu jednocześnie rozpoznać powyżej stu najbardziej ważnych obiektów przeciwnika, nie rozpoznawanych innymi środkami, do czego można przeznaczyć powyżej 200 grup (po 5-7 osób każda). W interesie armii (korpusu) dla rozpoznania kilkudziesięciu obiektów można wykorzystać do 30 grup w składzie 4-6 osób.

Walkę partyzancką we współczesnym czasie należy rozpatrywać z dwóch punktów widzenia: jako zorganizowane zbrojne wystąpienie ludności cywilnej przeciw agresorowi i jako formę działań bojowych wojsk regularnych.

Nieprzygotowanie wojsk do działań partyzanckich było przyczyną wielu tragedii walczących stron w minionych wojnach np. 10 A Frontu Zachodniego w czerwcu 1941

roku, 24 A Frontu Zachodniego w listopadzie 1941 roku, znalazły się na tyłach przeciwnika w bardzo trudnej sytuacji na froncie.

Działania partyzanckie mogą być prowadzone z powodzeniem w rejonach przygotowanych pod względem socjalno-bytowym, trudnodostępnych, o słabo rozwiniętej infrastrukturze wojskowej.

Określając sposób wykonania zadania bojowego na tyłach przeciwnika należy rozpatrzyć dwa warianty: pierwszy - zaangażowanie do tego celu takich sił, które posiadają dostateczną ilość środków do prowadzenia walki; drugi - wykorzystanie dla wykonania zadania minimum sił.

W pierwszym wariantcie podstawowym sposobem działania należy widzieć natarcie, prowadzone poprzez wykonanie zdecydowanych uderzeń na przeciwnika z lądu i powietrza. W tym celu konieczna jest po wysadzeniu desantów zabezpieczyć szybkie zebranie się pododdziałów, we właściwym czasie otwarcie ognia do przeciwnika i zdecydowanie atakować z różnych kierunków: w czasie prowadzenia ataku z powietrza pododdziałami desantowo-szturmowymi - porażenie ważnych obiektów przeciwnika w czasie pierwszego nalotu, we właściwym czasie uzupełnienie śmigłowców w rejonach działań bojowych w paliwo i amunicję oraz współdziałanie z pododdziałami nacierającymi na lądzie. W określonych sytuacjach desantowo-szturmowe i zmechanizowane związki taktyczne oraz piechoty morskiej wyposażone w nowoczesną technikę bojową, mogą z powodzeniem wykonywać zadania na tyłach przeciwnika przechodząc do bitwy (boju) spotkaniowego.

W celu utrzymania uchwyconego obszaru terenu na tyłach przeciwnika nie wyklucza się czasowego przejścia do prowadzenia działań obronnych.

W razie niemożliwości utrzymania uchwyconego obszaru (rubieży, obiektu) celowym jest siłami będącymi na tyłach przeciwnika, przejść do działań rajdowych.

W drugim przypadku dla zniszczenia ważnych obiektów przeciwnika można prowadzić działania dywersyjne, zasadzki, naloty ogniowe.

Określając sposoby wykonania zadań rozpoznawczych dobrze byłoby ustalić pierwszy kontakt środków rozpoznawczych z rozpoznawanym obiektem i ukierunkować jak go podtrzymać dla zdobywania potrzebnej informacji.

W czasie wykonywania na tyłach przeciwnika zadań rozpoznawanych do najbardziej efektywnych sposobów prowadzenia rozpoznania należy zaliczyć:

dla:

- rozpoznania wojskowego   - obserwację, zasadzkę, wypadki, poszukiwanie;
- rozpoznania powietrznego   - poszukiwanie i obserwacja;
- rozpoznania radiowego   - poszukiwanie i namierzanie;
- rozpoznanie radioelektroniczne, radiolokacyjne

Wykonując zadania specjalne na tyłach przeciwnika główną uwagę należy zwrócić na kierunki działania działających tam sił i środków, takich jak polityczne, organizacyjne i specjalne.

Podczas prowadzenia pracy politycznej wśród wojsk i ludności przeciwnika należy wykorzystywać radiowęzły, ulotki, broszury, a wśród ludności cywilnej prowadzić zebrania, mitingi, biesiady. Praca organizacyjna polega na okazaniu pomocy ludności podczas prowadzenia strajków, sabotaży w zakładach produkcyjnych, w tworzeniu pododdziałów partyzanckich i samoobrony, a także demokratycznych organów kierowania na wyzwolonych obszarach.

Działalność specjalna to wykonanie zasadzek na wyznaczone obiekty, pułapek, napałów itp.

Sukces działań bojowych na tyłach przeciwnika obecnie można osiągnąć po dokonaniu zmian w zakresie dowodzenia wojskami.

Dlatego z istniejących środków dowodzenia celowym jest tworzyć w sztabach frontów, specjalnych oddziałów, a w sztabach armii i korpusów pododdziały; zwiększyć kierowniczą rolę dowodzącego frontem (armią), dowódcę korpusu w dowodzeniu działaniami na tyłach przeciwnika; mieć odpowiedni system punktów dowodzenia i łączności we wszystkich instancjach, organizujących desantowe działania bojowe, grup rozpoznawczych, ulepszyć metody dowodzenia działaniami bojowymi na tyłach przeciwnika.

Główną rolę w kierowaniu działaniami bojowymi na tyłach przeciwnika odgrywa dowodzący frontem (armią) i dowódca korpusu, od ich organizacyjnych zdolności i fachowego przygotowania zależy dobre dowodzenie. W związku z tym dobrze by było, żeby w każdym elemencie decyzji do operacji były określone następujące problemy: w zamiarze - najbardziej ważne zgrupowania (obiekty) przeciwnika będące na tyłach i kolejność ich rozbicia, kierunek ześrodkowania głównego wysiłku, siły i środki wydzielone do działania na tyłach przeciwnika i możliwości ich manewru; przy organizacji desantowania - środki, wydzielane do przerzutu wojsk na tyły przeciwnika, czas i rejon desantowania; w treści zadaniowej - zadania bojowe, rozpoznawcze i specjalne; w organizacji współdziałania - kolejność wykonania uderzeń na obiekty przeciwnika bronią precyzyjną, zabezpieczenie wysadzenia wojsk i ich działania na tyłach przeciwnika; podczas organizacji zabezpieczenia logistycznego - normy zapasów środków materialnych, wydzielonym wojskom i kolejność dostarczania ich na tyły przeciwnika; kolejność ewakuacji rannych i chorych z tyłów przeciwnika; środki transportowe (samoloty, śmigłowce), wyznaczone do zabezpieczenia logistycznego; w organizacji dowodzenia - czas i miejsce rozwijania punktów dowodzenia dla dowodzenia działaniami bojowymi

na tyłach przeciwnika, porządek utrzymania łączności z wojskami działającymi na tyłach przeciwnika.

Dla zabezpieczenia ciągłego kierowania działaniami bojowymi na tyłach przeciwnika celem jest z działającymi tam siłami, to jest operacyjnym, powietrznym i morskim desantem, grupą uderzeniowo-manewrową, a także z formacjami partyzanckimi rozwinąć SD, ZSD i TSD, przy czym ZSD - na bazie SD podległych oddziałów, SD i WSD - oddziałów desantowo-szturmowych pozostawić w ugrupowaniu wojsk własnych.

Dla udoskonalenia i kierowania wojskami działającymi na tyłach przeciwnika w operacji można stworzyć w działającym systemie automatycznego dowodzenia wojskami specjalnego podsystemu dla kierowania desantem, grupami rozpoznawczymi, grupami uderzeniowo-manewrowymi i formacjami partyzanckimi.

Konieczność stworzenia takiego podsystemu uzasadnia się: pierwsze - wzrostem we współczesnych operacjach ciężaru gatunkowego i wskaźników rozmachu działań bojowych na tyłach przeciwnika; drugie - użyciem w danej sytuacji różnorodnych sił i środków; trzecie - złożonością desantowania i materialnego zabezpieczenia wojsk i formacji partyzanckich; czwarte - koniecznością organizacji i utrzymania współdziałania desantu, grup specjalnego przeznaczenia i formacji partyzanckich z innymi siłami i środkami frontu (armii, korpusu) i związkami operacyjnymi.

Osiągnięcie celu działań bojowych na tyłach przeciwnika w operacji nieprawdopodobne bez wykonywania czynności wszechstronnego zabezpieczenia desantu, grupy uderzeniowo-manewrowej, oddziałów desantowo-szturmowych, grup specjalnego przeznaczenia, zabezpieczenia przelotu lotnictwa transportowego przed obroną przeciwlotniczą przeciwnika, walki radioelektronicznej, zabezpieczenia inżynierskiego, nawigacyjnego, topogeodezyjnego i logistycznego

Na szczególną uwagę w rozpatrywanej sytuacji zasługuje logistyczne zabezpieczenie wojsk działających na tyłach wroga. Jej obowiązki celowo jest nałożyć na logistyczne organy frontu (armii, korpusu), logistyczne oddziały centralnego kierowania, wojskowe lotnictwo transportowe, a także logistyczne oddziały wojsk działających na tyłach przeciwnika.

Mając na uwadze znaczny ciężar i trudność zabezpieczenia przerzutu środków materiałowych na tyły przeciwnika, ewakuację rannych, chorych i porażonych do tego celu należy mieć specjalne operacyjne grupy logistyczne frontu (armii, korpusu) które powinny posiadać z góry przygotowane zapasy środków materiałowych, środki dowozu, pododdziały do ładowania i pakowania ładunków, pododdziały łączności, instytucje medyczne i wystarczającą ilość wojskowych samolotów transportowych

Jednocześnie należy widzieć taki aspekt zabezpieczenia jak: maksymalne wykorzystanie przez desant, grupy uderzeniowo-manewrowe, grupy rozpoznawcze zdobytego sprzętu transportowego, paliwa i umiejscowionych produktów żywnościowych.

Tym sposobem, rozpatrzone zagadnienia działań bojowych na tyłach przeciwnika we współczesnych warunkach pozwalają wyciągnąć następujące wnioski:

Pierwszy. Działania bojowe na tyłach przeciwnika w warunkach współczesnych osiągnęły taki poziom rozwoju, który wysuwa je jako stałą i samodzielną kategorię działań bojowych, mającą miejsce w operacjach klasycznych i konfliktach zbrojnych różnych rozmiarów. Idea wykonania uderzenia na tyły przeciwnika powinna być częścią składową, a niekiedy podstawową zamiaru dowódcy wszystkich szczebli do prowadzenia działań bojowych.

Drugi. Najbardziej znaczące rezultaty działań bojowych na tyłach przeciwnika w operacji mogą być osiągnięte przy kompleksowym wykorzystaniu operacyjnych desantów powietrznych (morskich, oddziałów (związków taktycznych) desantowo-

szturmowych, grup uderzeniowo-manewrowych, grup rozpoznawczych i specjalnego przeznaczenia oraz formacji partyzanckich na podstawie jednego zamiaru. To pozwoli wykonać swoisty pionowy manewr obejścia (oskrzydłający) zgrupowań przeciwnika, zmusi jego do walki na dwóch frontach. Przy tym wojska jeszcze w czasie pokoju powinny poznać metody walki partyzanckiej.

Trzeci. Powodzenie działań bojowych na tyłach przeciwnika w znacznym stopniu zależy od ciągłego i trwałego kierowania nimi przez dowodzącego i jego sztab. W tym celu podczas planowania i organizowania operacji na nie powinna być zwrócona szczególna uwaga.

W automatycznym systemie dowodzenia wojskami powinien być stworzony odpowiedni specjalny podsystem dla kierowania takimi działaniami.

Czwarty. Rezultaty działań bojowych na tyłach przeciwstawnej strony w znacznym stopniu zależą od ciągłego i pełnego wykonania wszystkich czynności rodzajów zabezpieczenia, które powinny być prowadzone na podstawie zamiaru dowodzącego operacją na wszystkich etapach przygotowania i prowadzenia przedstawionych działań, z szerokim wykorzystaniem miejscowych i zdobytych środków.

